

VALVALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJA

NUTARIMAS

**DĖL VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS 2012 M.
LIEPOS 5 D. NUTARIMO NR. O3-178 „DĖL REIKALAVIMŲ NAUDOJIMOSI
GAMTINIŲ DUJŲ PERDAVIMO SISTEMA TAISYKLĖMS IR NAUDOJIMOSI
GAMTINIŲ DUJŲ SKIRSTYMO SISTEMA TAISYKLĖMS PATVIRTINIMO“
PAKEITIMO**

2017 m. birželio d. Nr. O3E-
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo 49 straipsnio 3 dalyje nustatyto įpareigojimu perdavimo, skirstymo sistemų operatoriams patvirtinti naudojimosi sistema taisyklės, atsižvelgdama į 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančią Direktyvą 2003/55/EB, 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005, 2017 m. kovo 16 d. Europos Komisijos reglamentą (ES) Nr. 2017/459, kuriuo nustatomas dujų perdavimo sistemų pajėgumų paskirstymo mechanizmų tinklo kodeksas ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 984/2013, taip pat į Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) Dujų ir elektros departamento Dujų skyriaus 2017 m. birželio d. pažymą Nr. O5E- „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2012 m. liepos 5 d. nutarimo Nr. O3-178 „Dėl Reikalavimų naudojimosi gamtinių dujų perdavimo sistema taisyklėms ir naudojimosi gamtinių dujų skirstymo sistema taisyklėms patvirtinimo“ pakeitimo“, Komisija n u t a r i a:

Pakeisti Reikalavimus naudojimosi gamtinių dujų perdavimo sistema taisyklėms ir naudojimosi gamtinių dujų skirstymo sistema taisyklėms, patvirtintus Komisijos 2012 m. liepos 5 d. nutarimu Nr. O3-178 „Dėl Reikalavimų naudojimosi gamtinių dujų perdavimo sistema taisyklėms ir naudojimosi gamtinių dujų skirstymo sistema taisyklėms patvirtinimo“ (toliau – Reikalavimai):

1. Pakeisti 3 punktą ir jį išdėstyti taip:

„3. Reikalavimai parengti vadovaujantis Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymu (toliau – Įstatymas), 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančia Direktyvą 2003/55/EB (toliau – Direktyva), 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinančiu Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005 (toliau – Reglamentas) ir 2017 m. kovo 16 d. Europos Komisijos reglamentu (ES) Nr. 2017/459, kuriuo nustatomas dujų perdavimo sistemų pajėgumų paskirstymo mechanizmų tinklo kodeksas ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 984/2013 (toliau – Kodeksas).“

2. Pakeisti 5 punkto antrąją ir trečiąją pastraipas ir jas išdėstyti taip:

„5. Pajėgumų paskirstymo mechanizmas – PSO pasirinktų priemonių sistema, leidžianti perdavimo sistemos naudotojams paskirstyti pajėgumus ekonomiškiausiu, efektyviausiu ir optimaliausiu būdu. Galimi pajėgumų paskirstymo mechanizmai: aukcionai (angl. *auctions*), susietojo paskirstymo būdas (angl. *implicit allocation method*), proporcingumo principas (angl. *pro rata*), „pirmas atėjai,

pirmas gavai“ (angl. *first come first serve*).

Perkrovos valdymo tvarka – PSO pasirinktas pajėgumų visumos valdymo mechanizmas, siekiant optimaliai ir maksimaliai išnaudoti techninius pajėgumus ir laiku nustatyti būsimos perkrovos vietas. Galimi perkrovos valdymo mechanizmai: perviršinio rezervavimo ir išpirkimo sistema (angl. *oversubscription and buy-back scheme*), prieš dieną pasiūlytų nuolatinių pajėgumų mechanizmas „naudokis arba prarask“ (angl. *firm day-ahead use-it-or-lose-it mechanism*), sutartinių pajėgumų perleidimas (angl. *surrender of contracted capacity*), ilgalaikių pajėgumų mechanizmas „naudokis arba prarask“ (angl. *long term use of use-it-or-lose-it mechanism*), pajėgumų pardavimas antrinėje rinkoje (angl. *secondary capacity trading*) bei kiti teisės aktuose numatyti mechanizmai, kurie užtikrintų efektyvų sistemos pajėgumų išnaudojimą.“

3. Pakeisti 6 punktą ir jį išdėstyti taip:

„6. Kitos šiuose Reikalavimuose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Įstatyme, Reglamente, Kodekse ir kituose gamtinių dujų sektorių reglamentuojančiuose teisės aktuose.“

4. Pakeisti 10 punkto pirmąją pastraipą ir ją išdėstyti taip:

„10. Sistemų naudotojų teisių ir pareigų bei Sistemų operatorių teisių ir pareigų, leidžiant naudotis Sistemomis, sričiai, nurodytai Reikalavimų 8.2 papunktyje, Taisyklėse nustatomi šie specialieji reikalavimai:“

5. Pakeisti 11 punkto pirmąją pastraipą ir ją išdėstyti taip:

„11. Prašymo naudotis viena iš Sistemų pateikimo tvarkos ir sąlygų sričiai, nurodytai Reikalavimų 8.3 papunktyje, Taisyklėse nustatomi šie specialieji reikalavimai:“

6. Pakeisti 12 punkto pirmąją pastraipą ir ją išdėstyti taip:

„12. Naudojimosi viena iš Sistemų sutarties sudarymo tvarkos, sąlygų ir formos sričiai, nurodytai Reikalavimų 8.4 papunktyje, Taisyklėse nustatomi šie specialieji reikalavimai:“

7. Pakeisti 13 punkto pirmąją pastraipą ir ją išdėstyti taip:

„13. Naudojimosi Sistemomis paslaugų kainų nustatymo bei taikymo tvarkos sričiai, nurodytai Reikalavimų 8.5 papunktyje, Taisyklėse nustatomi šie specialieji reikalavimai:“

8. Pakeisti 14 punktą ir jį išdėstyti taip:

„14. Informacijos keitimosi tarp Sistemų naudotojų ir Sistemų operatorių tvarkos sričiai, nurodytai Reikalavimų 8.6 papunktyje, Taisyklėse nustatomi šie specialieji reikalavimai:

14.1. Sistemų operatoriai skelbia informacijos, reikalingos Sistemų naudotojams pasinaudoti Sistemomis, sąrašą, kurį sudaro: Sistemų operatorių siūlomų paslaugų ir mokesčių už jas sąrašas, toms paslaugoms sudaromų sutarčių sąrašas ir kt. informacija, susijusi su Reikalavimų ir kitų teisės aktų įgyvendinimu;

14.2. PSO skelbia visus perdavimo sistemos taškus, kuriuose turi būti skelbiama informacija: dujų išleidimo ir įleidimo į perdavimo sistemą taškai, taškai, jungiantys PSO sistemą ir suskystintų gamtinių dujų terminalą, ir kt. svarbūs PSO sistemos taškai, nurodyti Reglamento I priedo 3 skyriaus 2 dalyje;

14.3. Reikalavimų 14.2 punkte numatytuose perdavimo sistemos taškuose PSO skelbia informaciją apie atitinkamuose taškuose turimus pajėgumus, bendrus sutartinius ir pertraukiamuosius pajėgumus, didžiausius techninius abipusių srautų pajėgumus ir kt. informaciją, nurodytą Reglamento I priedo 3 skyriaus 3 dalyje;

14.4. Taisyklės turi apibrėžti, kaip PSO įgyvendins reikalavimą viešai skelbti investicinius projektus, kurie didina siūlomų pajėgumų kiekį;

14.5. PSO skelbia kitą, Komisijos nurodytą informaciją;

14.6. Taisyklės turi numatyti informacijos keitimosi tarp Sistemų naudotojų ir Sistemų

operatorių būdus ir formas.“

9. Pakeisti 15 punkto pirmąją pastraipą ir ją išdėstyti taip:

„15. Perdavimo sistemos perkrovos valdymo tvarkos ir reikalavimų sričiai, nurodytai Reikalavimų 9.1 papunktyje, Taisyklėse nustatomi šie specialieji reikalavimai:“

10. Pakeisti 15.1.3 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.1.3. kitais perkrovos valdymo sutartinės perkrovos atveju reikalavimais, nurodytais Reglamento I priedo 2 skyriaus 2 dalyje;“

11. Pakeisti 16 punktą ir jį išdėstyti taip:

„16. Pajėgumų paskirstymo mechanizmų ir sąlygų sričiai, nurodytai Reikalavimų 9.2 papunktyje, Taisyklėse nustatomi šie specialieji reikalavimai:

16.1. Taisyklėse nurodytas PSO pasirinktas pajėgumų paskirstymo mechanizmas turi užtikrinti:

16.1.1. Sistemų naudotojų teisę užsisakyti laisvus pajėgumus nediskriminaciniu būdu;

16.1.2. įvairios trukmės pajėgumų produktų pasiūlą, siekiant kuo efektyviau išnaudoti perdavimo sistemos technines galimybes;

16.1.3. kad kiekviena pajėgumų paskirstymo procedūra atitiktų laikotarpį, kuriam perdavimo sistemos naudotojai prašo PSO suteikti pajėgumus;

16.2. PSO nuolat prižiūri pajėgumų paskirstymo mechanizmus ir siekia pasiūlyti visus įmanomus pajėgumus pirminėje rinkoje;

16.3. PSO naujai sukurtus techninius ilgalaikius pajėgumus paskirsto Kodekso nustatyta tvarka;

16.4. PSO paskirsčius dalį siūlomų pajėgumų (išskyrus pajėgumus išimtinai skirtus perdavimo veiklai vykdyti, balansavimui ir kt.), trumpalaikiai pajėgumai gali būti paskirstyti taikant „pirmas atėjai, pirmas gavai“ principą, proporcingai arba susietojo paskirstymo būdu, arba aukcionų būdu, perdavimo sistemos naudotojams, kuriems trumpalaikiai pajėgumai yra reikalingi. Pajėgumų paskirstymo principas „pirmas atėjai, pirmas gavai“ gali būti taikomas tik tuo atveju, kai sistemoje nėra perkrovos;

16.5. PSO turi užtikrinti, jog paskirstomų pajėgumų trukmė atitiktų paskirstomų pajėgumų panaudojimo trukmę, numatytą perdavimo sutartyse;

16.6. PSO, siūlydamas skirtingos trukmės pajėgumus, kurių naudojimosi pradžios laikas sutampa, visų pirma paskirsto ilgesnės trukmės pajėgumus ir tik vėliau trumpalaikius pajėgumus, siekiant kuo lanksčiau ir efektyviau paskirstyti visus turimus pajėgumus;

16.7. Taisyklės turi apibrėžti, jog PSO siūlomi pajėgumai turi būti paskirstomi nediskriminaciniais principais;

16.8. PSO turi nurodyti pajėgumų paskirstymo tvarką avarinės situacijos perdavimo sistemoje atveju;

16.9. PSO pasirinktas pajėgumų paskirstymo mechanizmas turi atitikti Reglamento 16 straipsnio 2 dalies nuostatas, I priedo 2 dalies 2 skyriaus nuostatas, Kodekso nuostatas reglamentuojančias PSO skirtus pajėgumų paskirstymo mechanizmų principus;

16.10. Taisyklės turi apibrėžti kitus PSO siūlomus pajėgumų paskirstymo produktus;

16.11. PSO taikomi pajėgumų paskirstymo būdai turi atitikti Kodekso ir kitų teisės aktų nuostatas.“

12. Pakeisti 17 punkto pirmąją pastraipą ir ją išdėstyti taip:

„17. Prekybos antrinėje rinkoje pajėgumais veikimo tvarkos ir sąlygų sričiai, nurodytai Reikalavimų 9.3 papunktyje, Taisyklėse nustatomi šie specialieji reikalavimai:“

13. Pakeisti 18 punktą ir jį išdėstyti taip:

„18. Techninių pajėgumų skaičiavimo tvarkos sričiai, nurodytai Reikalavimų 9.4 papunktyje, nustatomi šie specialieji reikalavimai:

18.1. PSO turi paskelbti išsamų metodų ir procesų aprašymą, kuriais vadovaujantis atliekami techninių pajėgumų skaičiavimai ir aprašomas perskaičiavimų dažnumas;

18.2. PSO skelbiami techninių pajėgumų skaičiavimo metodai turi būti parengti pagal patvirtintus tinklo scenarijus;

18.3. rengiant tinklo scenarijus PSO turi įvertinti:

18.3.1. PSO pasiekiamų siūlomų pajėgumų kiekį, reikalingą užtikrinti perdavimo sistemos tinkamą funkcionavimą ir vientisumą;

18.3.2. išorines rizikas (avarinė situacija, paklausos kitimas ir kt.);

18.3.3. kitą istorinę faktinę perdavimo sistemos informaciją.

18.4. PSO parengti tinklo scenarijai turi atitikti blogiausią galimą situaciją (susiklosčius nepalankiai situacijai, mažiausias įmanomas siūlomų techninių pajėgumų kiekis) bei geriausią galimą situaciją (susiklosčius palankiai situacijai, didžiausias įmanomas siūlomų techninių pajėgumų kiekis). PSO siūlomas faktinis pajėgumų kiekis turi patekti tarp tinklo scenarijuje nurodytos galimai blogiausios ir geriausios situacijos;

18.5. PSO turi siekti, jog pasirinkti metodai, skaičiuojant ir vėliau pateikiant pirminėje rinkoje pajėgumus, leistų kuo tiksliau ir optimaliau išnaudoti turimus maksimalius techninius pajėgumus;

18.6. siekiant efektyviai patenkinti rinkos poreikį, PSO, skaičiuodamas galimus pajėgumus, turi atsižvelgti į visas perdavimo tinklo technines galimybes ir tinkamai jas įvertinti;

18.7. didžiausias galimas pajėgumų kiekis turi būti nustatytas, atsižvelgus į perdavimo sistemos saugumo reikalavimus;

18.8. investavus į tinklo plėtrą bei sukūrus naujus galimus pajėgumus, tinklo scenarijai bei pajėgumų skaičiavimas turi būti peržiūrėti;

18.9. PSO turi nustatyti vieną iš galimų siūlomų pajėgumų perskaičiavimo būdų:

18.9.1. automatinis būdas, pagrįstas kompiuterinių programų automatišku skaičiavimu realiu laiko momentu, kuomet kiekvienai perdavimo, skirstymo sutarčiai pasibaigus, panaudoti pajėgumai vėl siūlomi rinkoje;

18.9.2. periodinio perskaičiavimo būdas, kuomet pajėgumų perskaičiavimas taikomas vertinant rinkos situaciją ne realiu laiku, o kas tam tikrą laiko atkarpą;

18.10. Taisyklėse turi būti numatyta, kad PSO rengia Techninių pajėgumų skaičiavimo tvarką, kuri gali būti nustatoma Naudojimosi gamtinių dujų perdavimo sistema taisyklėse arba Komisijos patvirtinama atskiru PSO dokumentu ir paskelbiama viešai.“

14. Pakeisti 19 punkto pirmąją pastraipą ir ją išdėstyti taip:

„19. PSO ir SSO bendradarbiavimo gairių sričiai, nurodytai Reikalavimų 9.5 papunktyje, Taisyklėse nustatomi šie specialieji reikalavimai:“

15. Pakeisti 20 punktą ir jį išdėstyti taip:

„20. Sistemų operatoriai taisyklės parengia ir derina su Komisija. PSO patvirtintos Taisyklės įsigalioja ne vėliau kaip prieš vieną mėnesį iki naudojimosi sistema taisyklių įsigaliojimo momento.“

16. Pakeisti 22 punktą ir jį išdėstyti taip:

„22. Komisija turi teisę reikalauti, kad Sistemų operatoriai pakeistų Taisyklės taip, kad jos atitiktų Reikalavimus ir kitus teisės aktus. Komisijos reikalavimas turi būti įvykdytas per 30 kalendorinių dienų nuo nurodymo gavimo dienos. Komisijos reikalavimo įvykdymo terminas gali būti pratęstas 20 kalendorinių dienų, esant motyvuotam Sistemų operatorių prašymui.“

Komisijos pirmininkas